

GRANSKNING · KOMMUNENS KLÄDKONTO

Det skiljer mer än 8 000

Kommunen satsar 8 000 kronor mer på arbetskläder inom mansdominerade yrken än inom de kvinnodominerande. Det visar Norrans granskning av Skellefteå kommuns klädkonto.

Norran har granskat alla transaktioner som gjorts på klädkontot för tre av kommunens nämnder. Det syns tydligt att det inte råder lika villkor eller jämställdhet mellan yrkesgrupper. Orättvisorna är stora vid fördelningen av arbetskläder mellan traditionellt mans- och kvinnodominerade yrken inom Skellefteå kommun.

Vid en genomgång av

klädkontot framkommer att samhällsbyggnadsnämnden under 2018 totalt har lagt drygt tre miljoner kronor på arbetskläder till de 340 anställda, ett snitt på 8 858 kronor per anställd.

Samma snittsumma för de anställda hos för- och grundskolenämnden är 181 kronor och 1 132 kronor för anställda inom vård och omsorg.

Har eget lager

Genomgången visar också att det finns stora skillnader mellan vilken typ av kläder de anställda får. På samhällsbyggnadsnämndens konto finns allt från sommarplagg, som shorts, t-shirts och sandaler, till regnkläder och stövlar

samt vinterjackor, fodrade handskar och mössor.

Nämnden förbrukar så pass mycket kläder att personalen, trots färre anställda än de andra nämnderna, har ett eget lager som de kan åka till för att hämta ut kläder.

Även socialnämndens klädkonto är fyllt med olika typer av kläder. Anställda har också, till en summa av 88 000 kronor, hämtat ut handskar, mössor och stövlar. Anställda inom för- och grundskola får nöja sig med en ny jacka och ett par nya byxor vart fjärde år.

Hämtade ut kalsonger

Bland samhällsbyggnadsnämndens fakturor finns några inköp som sticker ut.

På samhällsbyggnads lager finns bland annat sådana här mössor.

FOTO: JENNY KEJERHAG

Till exempel har nio män, som arbetar med belysning, drifttekniker eller anläggningsarbetare, hämtat ut herrkalsonger för 3 470 kronor. Inga trosor eller BH:ar hämtas ut.

Orättvisorna strider mot kommunens beslut.

År 2011 införde Skellefteå kommun arbetskläder för anställda inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Enligt beslutet ska arbetskläderna ge de anställda "lika villkor" som andra medarbetare och att beslutet har fattats

ur ett "jämställdhetsperspektiv".

Skillnaderna mellan yrkesgrupperna strider även mot den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, som kommunen skrivit under.

Lagen skapar orättvisa

En av faktorerna som påverkar den stora skillnaden mellan yrkesgrupperna är lagen som styr rätten till arbetskläder. Arbetsmiljölagen kräver att de som jobbar inom samhällsbyggnadsnämnden, med exempelvis vatten och avlopp eller som parkarbetare, ska ha skyddskläder mot kroppsskador.

De får kläder vart fjärde år: "Det är antingen frys eller köp eget"

HJÖGBÖLE
Annika Nyström, Berit Karlsson och Sofie Fahlgren har jobbat inom barnomsorgen i nästan tjugo år. Under denna tid har de fått två uppsättningar kläder bestående av jackor och täckbyxor. Samtidigt får personal inom räddningstjänst och omsorg kläder varje år.

Det är en kylig och synnerligen grå majmorgon i Hjögböle utanför Skellefteå. Men inga sura miner för det, här leks det då barnen precis fått rast. Det klättras, byggs sandlott och ordväxlas om vart annat.

Tre rödklädda fritidslärare skymtar bakom grindarna, men mössor, vantar och skor skiljer dem åt. Det är nämligen något de tagit med sig hemifrån.

– Vi får köpa egna ullsockor, ullvantar, och ordentliga vinterskor. Innekläder får vi inte heller. Vintertid blir det väldigt dyrt i och med att vi är ute så pass mycket, säger Sofie Fahlgren, som jobbat där i sexton år.

Kan inte följa läroplanen
Hon berättar att så har det alltid varit, vilket säkert gör det svårt att vara ute med barnen årets alla årstider.

– Vi jobbar på kombinerat fritidshem och förskola för fyra- och femåringar och har utepass på både för- och eftermiddagen i ungefär två timmar. På eftermiddagen har vi också

Annika Nyström, Berit Karlsson och Sofie Fahlgren måste ta med egna kläder för att kunna vara utomhus på Hjögböle skola- och fritidshem.

FOTO: JENNY KEJERHAG

utepass. När man är i skolan så är man ju även ute på skolrasterna.

I läroplanen finns krav på att personalen ska vara ute med barnen och uppmuntra dem till fysisk aktivitet. Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga i olika naturmiljöer.

– Barnen vill också vara ute och då måste vi lägga privata pengar på kläder för att kunna utföra vårt jobb, säger Sofie Fahlgren.

– Det är en fråga om hur man mår på jobbet. Vi vill ju vara ute, men då är det antingen frys eller köp eget, säger Annika Nyström, som också jobbar på Hjögböle förskola- och fritidshem.

Går att stänga

Mottot brukar lyda kläder efter väder, men i Hjögböle får personalen kläder som om det vore vår/vinter året om.

– Vi får ett par tunt vaderade byxor, en skaljacka och en fleece. Det här kan man säga är både våra vintert- och sommarkläder.

Vintertid har vi eget med oss för att kunna jobba ute, berättar Sofie Fahlgren, som fått två uppsättningar kläder under sina 14 år på arbetsplatsen.

Kläderna ska enligt kommunens policy hålla i fyra till fem år och bytas ut vid behov men det finns inget som säger att de måste vara nya. Berit Karlsson som jobbar på fritidshemmet fick till exempel en begagnad jacka när den gamla inte längre höll måttet.

– Jag frågade för många år sedan när min jacka var helt trasig, om jag kunde få byta ut den. Då skulle jag höra mig för om någon hade gått i pension. Jag fick en skaljacka av en som hade slutat. Det var begagnade kläder men den gick i alla fall att stänga, säger hon.

Vårt att satsa på

I november 2017 fick personalen nog och skickade en ansökan om nya kläder till skolchef Anders Bergström. I den gav de som förslag att kommunen skulle ändra i sina riktlinjer och låta personal inom barnomsorgen

också få tillgång till skyddskläder. Det vill säga kläder som ska skydda mot något i arbetet, i det här fallet kyla och smitta. Personalen anser att kommunen borde räkna in även dem under arbetsmiljölagen.

Med de fick inget svar utan skickade skrivelsen på nytt i januari 2018. Svarade gjorde då Monika Johansson, stabschef på för- och grundskoleförvaltningen, som meddelade att hon skulle ta den vidare till beredningsgruppen. Ingenting hände och personalen skickade återigen in ansökan i år. Svarade gjorde även då stabschef Monika Johansson. Hon påpekade att ett utökad sortiment skulle innebära ytterligare en kostnad om 1,7 miljoner kronor:

"Utifrån dagens tunga ekonomiska läge ser för- och grundskolenämnden att det inte är möjligt att utöka sortimentet till att även omfatta handskar, kängor och regnkläder".

Är besvikna

Det blev inga skyddskläder för personalen på Hjögböle skola- och fritidshem, som nu känner sig åsidosatta av kommunen.

– Vi hade önskat bättre respons, förståelse för att om vi ska kunna utföra våra arbetsuppgifter så behöver vi varmare och fler alternativ av kläder, och att man borde tycka att det är värt att satsa på det. Men framför allt fick vi vänta så länge och skicka ett brev till, då blir man besviken, säger Sofie Fahlgren.

STINA BERGSTRÖM

kronor per person och år

De har till skillnad mot de två andra nämnderna inga riktlinjer som reglerar tillgången på arbetskläder för de anställda, utan de får hämta ut kläder när som helst.

Socialstyrelsens föreskrifter om hygien tvingar arbetsgivare att tillhandahålla arbetskläder till sina anställda inom vård och omsorg om det finns en smittorisk eller risk att de kan komma i kontakt med kroppsvätskor.

Kan få begagnat

Personal inom för- och grundskola omfattas inte av någon lag och har varken rätt till skyddskläder eller arbetskläder. Det är upp till kommunen om de vill

erbjudas sina anställda det.

Kommunen har en policy för för- och grundskolepersonal som slår fast att kläderna ska hålla i fyra till fem år och bytas ut vid behov. Bytet kan ske till begagnade kläder.

Hösten 2018 gav Arbetsmiljöverket alla anställda inom socialnämnden rätt till arbetskläder om det finns risk för kontakt med kroppsvätskor och smitta.

Jens Åhman är chef på enheten för kemi, mikrobiologi och toxikologi vid Arbetsmiljöverket. Han påpekar att även om förskolepersonal också utsätts för kroppsvätskor och smittorisk så måste gränsen dras någonstans.

– Smittorisk finns på alla

arbetsplatser, då kan man inte ha ett generellt krav för alla. Vi har valt att sätta en gräns för de som jobbar inom vård och omsorg, där smittorisken är högre och allvarigare, säger han.

Kan man inte ställa samma krav för anställda inom barnomsorg?

– Jo, vi funderade på det, men frågan blir var drar vi gränsen? Visst finns det barn med allvarliga sjukdomar inom barnomsorg men förhoppningsvis är de hemma eller på sjukhus. De som jobbar inom vården har inget val, de måste möta människor oavsett hur sjuka de är.

JENNY KEJERHAG

FAKTA

Så räknade vi ut kostnaderna

■ Alla kommunens kostnader för arbetskläder/skyddskläder/varselkläder ska bokföras på ett särskilt konto. Norran begärde ut en lista över alla transaktioner som bokförts år 2018 på kontot för de tre nämnderna: socialnämnden, för- och grundskolenämnden och samhällsbyggnadsnämnden. På kontot bokförs även skyddsutrustning, men detta plockade vi bort. Först kontrollerade vi alla företag som fanns listade för att se om de överhuvudtaget sålde arbetskläder. Om inte strök vi dem ur listan. Efter gallringen begärde vi ut alla fakturor, vilket var

2 866 stycken. Vi granskade sedan fakturorna för att se vad som köpts av vem och för hur mycket.

För- och grundskolenämnden

■ Budget: 200 000 (2019)
■ Utfall: 181 000 (2018)
■ Antal anställda med rätt till arbetskläder: 1 100 (2019)
■ Snittbudget: 181 kronor per person.

Socialnämnden

■ Budget: Vård och omsorg: 2 miljoner (2019). Stöd och service saknar budget.
■ Utfall: 2,6 miljoner totalt (2018). Bland annat felaktigt bokförda fakturor gör att det inte går att särskilja hur stor del av

kostnaden som härrör från Stöd och service, respektive Vård och omsorg.

■ Antal anställda med rätt till arbetskläder: Samtliga. Vård och omsorg: 1766. Stöd och service: 762.
■ Snittbudget: Vård och omsorg: 1132 kronor per person.

Samhällsbyggnadsnämnden

■ Budget: Nämnden saknar klädbudget, förutom för brandmännen som har 86 550 kronor.
■ Utfall: 3 011 864 kronor (2018), för alla yrkesgrupper inom nämnden.
■ Antal anställda med rätt till arbetskläder: 340
■ Snittbudget: 8 858 kronor per person

GRANSKNING • KOMMUNENS KLÄDKONTO

Chefen för samhällsbyggnad:

Samhällsbyggnadsnämnden lägger flera tusen kronor mer än andra nämnder på arbetskläder per person utan att på något sätt följa upp vad som egentligen hämtas ut. De ansvariga cheferna verkar inte se det som ett problem och de högsta ansvariga politikerna anser sig inte kunna göra något.

Hans Andersson påpekar att de kläder som krävs inom hans förvaltning är dyra. FOTO: PATRICK DEGERMAN

Hans Andersson, chef för samhällsbyggnadsförvaltningen, är medveten om den stora summan som läggs på arbetskläder till medarbetarna. Detta behövs enligt honom för att de ska kunna utföra sitt jobb.

– Vi jobbar väldigt mycket på gator och vägar, med vatten och avlopp, och då följer vi Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetskläder. Vi måste tillhandahålla personlig skyddsutrustning, som skyddsskor, hjälmar och handskar.

Arbetskläder för personal inom samhällsbyggnadsnämnden kostar 8 600 kronor mer per person än de gör inom för- och grundskole-nämnden. Något som Hans Andersson tycker är rimligt.

– Alltså, det är ju dyrt med de kläder som vi måste ha, det är mycket pengar det handlar om.

Uppföljning saknas

Samhällsbyggnadsnämnden lägger mest pengar per person på arbetskläder av de granskade nämnderna. Totalt är summan över tre miljoner kronor. Det görs utan att någon följer upp vad eller hur mycket som hämtas ut.

Ni har ett sparkrav på er för bland annat

snöplogning. Borde inte klädkostnaden följas upp?

– Jag utgår ifrån att vår personal använder sunt förnuft, och inte tar ut mer än vad som behövs. Jag anser att det inte behövs någon uppföljning, säger Hans Andersson.

Ni har ingen uppföljning alls medan andra får ett nytt plagg vart fjärde år? Hur du ser på den stora skillnaden?

– Vi har en skyldighet enligt arbetsmiljölagen att tillhandahålla kläder. De måste ju ha ombyte för att hinna tvätta kläderna, och kläder för sommar och vinter.

Men är det verkligen rättvist att ni kan plocka ut så mycket kläder och dessutom alla typer av kläder medan andra får kläder vart fjärde år?

– Nej, men lagen föreskriver att det är så. Vi behandlar män och kvinnor exakt lika.

Köpte kalsonger

Vid granskningen framkom också att nio medarbetare inom samhällsbyggnadsnämnden hämtat ut kalsonger för 3 470 kronor, samtidigt som ingen hämtat ut trosor. Hans Andersson har svårt att svara på

om det räknas som arbetskläder eller ej.

– Det kan handla om de som jobbar med vatten och avlopp, om svåra miljöer med smutsigt vatten som tränger igenom ytterplagen.

Det är dock inte bara de som jobbar med vatten och avlopp som hämtat ut kalsonger. Även avdelningen för belysning i Skellefteå kommun står som beställare.

– Vi behöver flamskyddade kläder då vi går in i en station där det blir en elektrisk urladdning, en ljusbåge, och om vi inte har flamskyddade kläder så kan man börja brinna, säger Anders Saadio, verksamhetschef för belysning.

Var misstag

Hans Andersson blir förvånad när vi frågar honom hur det kommer sig att belysningstekniker har hämtat ut helt vanliga kalsonger.

– Det låter konstigt, men det kanske finns en förklaring där, säger han.

Hur kommer det sig att några av kalsongerna inte är flamskyddade utan helt vanliga?

– Den kalsongmodellen hade en av våra nyanställda blivit erbjuden av misstag från leverantören. När det upptäcktes var det för sent att lämna tillbaka den, förklarar Anders Saadio.

De vanliga kalsongerna var ett misstag, hur kan du garantera att inte fler misstag sker?

– Vi har en internkontrollplan som vi följer upp verksamheten med. Vi får kanske ta och lägga till klädkostnader på listan, säger Hans Andersson.

JENNY KEJERHAG

Siffrorna oroar facken

SKELLEFTEÅ

Siffrorna förväran inte fackförbunden. De är fullt medvetna om problematiken. "Det här är en ständig kamp", säger Gun-Britt Jansson, vice ordförande vid Kommunal i Skellefteå.

Det skiljer 8 000 kronor i kostnader för arbetskläder per person och är mellan traditionellt manliga och kvinnliga yrken i Skellefteå kommun. En summa som inte förväran, men som upprör fackförbunden.

– Det här är en ständig kamp, att typiska kvinnoryken ska ha samma rättigheter som de typiskt man-

liga. Äldreomsorgen har haft arbetskläder sedan 1970-talet, barnomsorgen har nyligen börjat få, medan männen alltid har haft, säger Gun-Britt Jansson, vice ordförande hos Kommunal i Skellefteå.

Vad tror du att det beror på?

– Tradition, manligt, kvinnligt, kostnader, ibland har man ingen aning om varför det alltid är så här. Männen har ju exempelvis också skor, det får inte kvinnorna. Det handlar nog lite om hur arbetsgivaren ser på våra yrken, säger hon.

Även Lärarförbundets ordförande för avdelningen

i Skellefteå, Mikael Johansson, ser negativt på siffrorna.

– Det är oroande kan jag tycka. Vi önskar att arbetsgivaren själv kunde se det här och ge samma villkor till alla sina anställda, säger han.

Vad skulle du önska att kommunen gjorde gällande arbetskläder?

– Jag skulle tycka det var intressant att göra den jämförelsen, så som ni gör. Varför ser de ut så här inom den här verksamheten och varför ser det inte ut så här inom andra, säger Mikael Johansson.

JENNY KEJERHAG

Kommunstyrelsen:

SKELLEFTEÅ

Politikerna i kommunstyrelsen är medvetna om orättvisorna, men anser att de inget kan göra.

– Det är upp till nämnderna att göra sina prioriteringar, säger Agneta Hansson (V), andre vice ordförande i kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen har skrivit under det europeiska jämställdhetsdirektivet som gäller i hela kommunen. De lägger även det förslag på nämndernas budget, som fullmäktige beslutar om. Trots det menar kommunalrådet Lorents Burman (S) att

kommunstyrelsen inte kan påverka hur det ser ut i de olika förvaltningarna.

– Ja, den här frågan måste förvaltningarna hantera. Kommunstyrelsen fördelar årligen pengar till nämnderna, utifrån den summan måste varje nämnd prioritera, säger han.

"Försökt lyfta det"

Oppositionsrådet Andreas Löwenhök (M) tror att skillnaden på tusentals kronor mellan nämnderna handlar om felprioriteringar.

– Självklart tycker jag att det är en snedfördelning och vi i Alliansen har försökt lyfta det. Men det

beror på resurserna och då har det här väl inte prioriterats, säger Andreas Löwenhök (M).

"Ett viktigt statement"

Agneta Hansson (V), tycker att det är en fråga om hur man ser på kvinnligt och manligt dominerade yrken. Hon har sedan 30 år tillbaka jobbat med frågan och anser att det inte är ett rättvist arbetsklimat idag.

– Det här är inte ett jämställt arbetsliv. Det sliter på kläderna att vara ute i lekparken. Arbetskläder borde vara en självklarhet, man ska inte ens behöva kräva det. Det är på tiden att vi lyfter fram de mjuka

"Behövs ingen uppföljning"

Här på samhällsbyggnadsnämndens lager finns en mängd olika klädesplagg att hämta ut. FOTO: JENNY KEJERHAG

Anders Bergström, skolchef, vill inte svara på om han ser de stora skillnaderna som rättvisa eller ej.

ARKIVBILD: KARIN ISRAELSSON

Skolchefen: "Så här har det alltid sett ut"

SKELLEFTEÅ

Anders Bergström, förvaltningschef på skolkontoret, är inte förvånad över det Norrans granskning visar: "Så här har det alltid sett ut, vi har ju inte en tradition av arbetskläder."

Det är hans uppgift, tillsammans med politikerna i nämnden, att fördela budgeten de tilldelats. Förvaltningschefen berättar att det har varit svårt att få budgeten att gå ihop. Det är en orsak till de knappa 181 kronor varje anställd har att tillgå.

– Ska vi köpa in mer kläder blir det en kostnadsökning och jag har inte riktigt det utrymme. Självklart skulle man ju vilja ge alla allt de önskar, säger Anders Bergström.

Idag har de anställda inom för- och grundskola rätt till en skaljacka med tillhörande fleece tröja och ett par varmare byxor. Vid varmare eller kallare klimat så är tanken den att de ska ha sina egna kläder, någon ersättning för slitage får de inte.

– Ja, så har det alltid varit, säger Bergström.

■ Vill du att det ska fortsätta vara så?

"Det är inte upp till mig att besluta om, då måste jag ta pengar från något annat. Det är inte heller så att alla alltid vill ha samma kläder, så just nu är det så."

Anders Bergström, förvaltningschef på skolkontoret.

– Det är inte upp till mig att besluta om, då måste jag ta pengar från något annat. Det är inte heller så att alla alltid vill ha samma kläder, så just nu är det så, säger Bergström.

När beslutet togs om att införa arbetskläder till anställda inom för- och grundskolenämnden var kommunen noga med att understryka i sitt beslut att det gjordes utifrån ett "jämförbarhetsperspektiv". Deras anställda skulle ha "lika villkor" som andra inom kommunen.

"Inte jämförbart"

Det skiljer nära 8 600 kronor mellan samhällsbyggnadsnämnden och för- och grundskolenämnden. Anders Bergström menar dock att det inte går att jämföra kostnaden för arbetskläder mellan olika nämnder.

– Vi vill ge mer till alla men just nu är det en fråga om prioriteringar. Det är det här vi har och det uppdrag vi har att hantera, säger han.

■ Är det rättvist ur ett jämställdhetsperspektiv?

– Varje nämnd och förvaltning jobbar säkert med dessa frågor, säger han.

Vi frågar ytterligare en gång om hur rättvist han tycker att det är, men får inget svar.

STINA BERGSTRÖM
JENNY KEJERHAG

NÄSTA DEL

Svetsmaskiner, godis och julmat bland socialnämndens klädfakturer.

"Det här är inte ett jämställt arbetsliv."

Agneta Hansson (V), vice ordförande i kommunstyrelsen.

bättre prioriteringar ska göras i framtiden.

– Det handlar inte om att vi inte är medvetna eller förstår, utan det är absolut en fråga vi måste arbeta mer med, säger hon om granskningen.

FAKTA

Skellefteå kommuns jämställdhetsarbete

■ Skellefteå kommun har skrivit på det europeiska direktivet om jämställdhet mellan kvinnor och män. Kommunstyrelsen är ansvarig för jämställdhetsarbetet och har bestämt att:

1. Jämställdhetsintegrering ska tillämpas i kommunens olika verksamheter. Detta innebär ett kontinuerligt pågående arbete

Hon berättar att personalnämnden nu har börjat titta på hur det ser ut med arbetskläder inom kommunen.

STINA BERGSTRÖM
JENNY KEJERHAG

för att öka jämställdheten och åstadkomma hållbar jämställdhetsutveckling. 2. Nämnderna har i uppdrag att integrera och synliggöra jämställdhetsarbetet i ordinarie styrdokument, till exempel bokslutsrapporter. Detta innebär att synliggöra prioriteringar, utföra arbetet och göra uppföljningar.

"Vi kan inget göra"

nämnderna, deras jobb är lika viktigt som att gräva ett hål i gatan, säger hon.

Men likt sina kollegor så anser Agneta Hansson att det inte finns något kommunstyrelsen kan göra.

– Vi har ansvaret att få budgeten att gå ihop, vi lägger ett budgetförslag som

är finansierat, men det är upp till nämnderna att göra sina prioriteringar.

Maria Marklund (S), kommunalråd och ordförande i personalnämnden, var med och beslutade om arbetskläder till personal inom för- och grundskolenämnden. Hon hoppas att